

Materiały do znajomości wachlarzykowatych
(*Lepidoptera, Crambidae*)

Część XVI. Uwagi o rozmieszczeniu niektórych
wachlarzyków w Polsce

Studies on the *Crambidae* (*Lepidoptera*). Part XVI. Remarks on
the distribution of some *Crambidae* in Poland

napisał

STANISŁAW BŁESZYŃSKI

W niniejszej notatce podaję dwa nowe dla fauny Polski gatunki oraz nowe stanowiska gatunków rzadko u nas obserwowanych.

1. *Agriphila aeneociliella* (Eversm.)

Element syberyjski osiągający w Polsce zachodnią granicę rozmieszczenia. Gatunek został stwierdzony przez S. Adamczewskiego¹ w r. 1945 w Janówce koło Wólki Kozłowskiej (pow. Wołomin). Stanowisko to położone jest około 50 km na wschód od Warszawy. *A. aeneociliella* (Eversm.) pojawia się w Janówce w drugiej połowie sierpnia. Na podstawie kilkuletnich obserwacji stwierdziłem, że pojaw tego gatunku zależy w bardzo małym stopniu od warunków atmosferycznych i przypada stale na okres między 15—20 sierpnia. Samice pojawiają się później niż samce, są znacznie rzadsze od nich i mniej ruchliwe. Pojawy są zwykle liczne. Motyle przylatują chętnie do światła. *A. aeneociliella*

¹ Notatki lepidopterologiczne. II, Fragm. Faun. Mus. Zool. Pol., Warszawa, 6, 1950.

(Eversm.) jest w Janówce ściśle związana z miejscem wylęgu. Okazy zwiane z danego stanowiska przez wiatr starają się nań wracać.

W r. 1952 odkryłem następnne stanowisko *A. aeneociliella* (Eversm.) na wydmie Łuże w Puszczy Kampinoskiej koło Warszawy. Pojawia się on tam lokalnie w znacznie mniejszej ilości niż w Janówce.

A. S. Kostrowicki łowił ten gatunek w Ostródzie w Warmii.

Wszystkie trzy stanowiska mają charakter kserotermiczny; są to piaszczyste żwirowiska lub wydmy.

Hodując gąsienice *A. aeneociliella* (Eversm.) stwierdziłem, że żerują one na licznych trawach.

Najbliższe stanowiska *A. aeneociliella* (Eversm.) stwierdzone poza granicami Polski leżą na południowym Wołyniu (Brody) oraz w okolicach Pskowa. Na wschód gatunek sięga po Mandżurię.

2. *Agriphila poliella* (Treitsch.)

Gatunek w Polsce dosyć rzadko spotykany, pojawia się w drugiej połowie sierpnia i pierwszej połowie września na stanowiskach piaszczystych. Łowiłem go licznie w rzadkim lesie sosnowym w Ligocie koło Katowic. W zbiorze mam kilka okazów *A. poliella* (Treitsch.) z rezerwatu stepowego w Bielinku nad Odrą.

3. *Catoptria osthelderi* (De Lattin)

Okazy tego ciepłolubnego gatunku otrzymałem od J. Chmiela, który łowił je do światła w Sance (pow. Chrzanów) wraz z licznymi okazami *Catoptria permutatella* (H.-S.). W zbiorach Zakładu Zoologii Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu znajduje się okaz złowiony w tym mieście. Sam schwyciłem jedną samicę w początku sierpnia w Podkowie Leśnej koło Warszawy.

4. *Catoptria conchella* (Den. et Schiff.)

Gatunek nowy dla fauny Polski. Jeden okaz otrzymałem od Z. Śliwińskiego, który złowił go w Kudowie Zdroju w Sudetach 15 VI 1948 r. *C. conchella* (Den. et Schiff.) jest elementem górskim zachodnio-europejskim.

5. *Catoptria lythargyrella* (Hbn.)

Gatunek pojawia się w drugiej połowie sierpnia, zwykle na wydmach piaszczystych. Łowiłem go licznie w okolicach Warszawy w Podkowie Leśnej oraz na wydmię Łuże w Puszczy Kampinoskiej. Kilka okazów złowiłem razem z *Agriphila poliella* (Treitsch.) w Ligocie koło Katowic. Prócz tego mam w swym zbiorze cztery samce z Bielinka nad Odrą.

6. *Pediasia squalidalis* Hbn. (= *Crambus salinellus* Tutt.)

Gatunek pojawia się na terenach piaszczystych i stepowych, najczęściej w miejscach zasolonych. Znany z północnych wybrzeży oraz stanowisk śródładowych w Europie. W Polsce odkryty przez A. S. Kostrowickiego na wzgórzu gipsowym w Krzyżanowicach w powiecie pińczowskim. Motyle zostały złowione do światła wraz z licznymi okazami *Pediasia contaminella* (Hbn.). W końcu czerwca 1955 r. R. Żukowski złowił dwa okazy *P. squalidalis* Hbn. na zamku w Czorsztynie. Jest to interesujące ze względu na to, że gatunek ten pojawia się zwykle dopiero w drugiej połowie lipca i w sierpniu. Okazy złowione w Krzyżanowicach i w Czorsztynie odbiegają wyglądem zewnętrznym od formy typowej. Forma typowa *P. squalidalis* Hbn. charakteryzuje się wyraźną, ciemną smugą u nasady skrzydła przedniego. Okazy z Polski zbliżają się do opisanego z Węgier podgatunku *P. squalidalis nepos* (Rotsch.), o zredukowanym rysunku skrzydła przedniego.

7. *Crambus uliginosellus* Zell.

Gatunek uważany do niedawna za rzadki, okazał się pospolity na silnie podmokłych łąkach. Łowiłem go licznie w Dulowej w powiecie chrzanowskim, w Podgórkach koło Krakowa, w okolicach Katowic oraz w Zakopanem na łąkach pod Reglami. Pojawia się w drugiej połowie czerwca, nieco później niż *Crambus pascuelus* (L.).

8. *Crambus alienellus* (Germ. et Zinck.)

Dosyć rzadko spotykany na torfiastych łąkach. Łowiłem go na wysokich torfowiskach w Podczerwonem na Podhalu. Jeden

okaz złowił E. Ś w i d e r s k i 6 VI 1937 r. w Puszczy Kampinoskiej w rewirze Sieraków. Jeden okaz złowił J. R a z o w s k i w Podgórkach koło Krakowa. Okazy z Podczerwonego są wyraźnie mniejsze od skandynawskich i bawarskich.

9. *Crambus heringiellus* H.-S.

Gatunek ten pojawia się w młodnikach i drągowinach sosnowych, głównie w północnych częściach Polski. Jeden okaz złowiłem w Międzyzdrojach na wyspie Wolin 28 VII 1951 r., drugi zebrał A. G a j w Kretowinach (pow. Morąg.) na Mazurach. Pojedyncze okazy łowił M. L e w a n d o w s k i w Poznaniu. Kilka okazów złowił J. R a z o w s k i w Skotnikach (pow. Końskie). Dwa okazy złowił do światła A. D r o z d a w Ligocie Tworkowskiej koło Raciborza.

10. *Crambus hortuellus* (Hbn.)

Po jednym okazie tego gatunku złowiłem na Kasprowym Wierchu (około 1950 m) i Kościelcu (około 1800 m). Nie różnią się one wielkością od okazów latających w Zakopanem (około 850 m) i na nizinach. W Beskidzie Sądeckim gatunek ten utworzył odrębną górską rasę ekologiczną. Do wysokości 700-800 m motyle nie odbiegają od formy typowej, natomiast na szczytach, jak na Radziejowej (około 1200 m), Jaworzynie (około 1100 m) i innych, okazy *C. hortuellus* (Hbn.) są wyraźnie skarłowaciałe.

11. *Chrysocrambus craterellus* (Scop.)

Gatunek nowy dla fauny Polski. Okaz świeżo wylęgłego samca złowiłem w czerwcu 1951 r. na zrębie na Łomiku w Tatrach (około 1100 m). Gatunek jest wyraźnie kserotermiczny, znalezienie go więc w Tatrach na wyraźnie wilgotnym stoku o północnej ekspozycji uważam za interesujące. W r. 1955 gatunek ten został złowiony również w Czorsztynie przez R. Ż u k o w s k i e g o.

12. *Chiloides cicatricellus* (Hbn.)

Kilka okazów tego rzadkiego gatunku złowił A. D r o z d a w Ligocie Tworkowskiej koło Raciborza.

Pragnę na koniec wspomnieć, że w materiale przysłanym mi do opracowania z Naturhistorisches Museum w Wiedniu znalazłem okaz *Pediasia hübnerei* Blesz., opatrzoney etykietami „Glogau 1850” i „coll. Mann.”. Występowanie tego gatunku na Śląsku wydaje mi się wątpliwe, gdyż od stu przeszło lat nikt go tu więcej nie obserwował, a Głogów jest bardzo odległy od stanowisk w Europie południowo-wschodniej, z której pochodzą jedyne dwa znane dotychczas jego okazy. Być może, iż zaszło tu pomylenie etykiet.

Summary

The author lists new places of occurrence of twelve species of the *Crambidae* in Poland. *Catoptria conchella* (Den. et Schiff.) and *Chrysocrambus craterellus* (Scop.) are new in the fauna of Poland. The occurrence of *Pediasia hübnerei* Blesz. in Głogów seems doubtful.